

19.01.2022

**ПАНОРАМА МЕТОДИЧНИХ ЗНАХІДОК:
ВІДКРИТЕ ЗАНЯТТЯ ЯК ЗАСІБ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА**

Гоч В.С. - Лише комплексний підхід до організації освітнього процесу призводить до очікуваного високого результату. Цьому сприяють: професіоналізм, здорова амбітність, згуртованість, творча свобода викладачів та відповідальність. Для сучасного фахівця важливо оволодіти навичками управління знаннями, тобто навичками отримання знань, їх створення, організації і ціннісного використання. Адже компетентна дія без компетентного знання неможлива. Професійно компетентний викладач на кожному занятті, використовуючи сучасний педагогічний досвід, інтерактивні методи навчання, не тільки дає знання зі спеціальності, а й впливає на формування креативної особистості. І виходячи з власного набутого досвіду та педагогічної майстерності ділиться з колегами через проведення відкритих занять.

Відкрите заняття – це форма педагогічного контролю з метою виявлення рівня професійної компетентності і педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників та подальшого вдосконалення викладацької діяльності і підвищення рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Заняття у закладі освіти проводяться відповідно до нормативних документів Міністерства освіти і науки України, постанов Кабінету Міністрів України, методичних рекомендацій Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти». Відкриті заняття проводять у спеціально обладнаних навчальних кабінетах-лабораторіях. Вихідними документами для планування та проведення занять є: освітньо-професійна програма, витяг з навчального плану, типова програма навчальної дисципліни, робоча навчальна програма дисципліни. Кожне заняття являє собою логічну одиницю деякої теми або розділу, тому повинно мати свою внутрішню логічну будову, яка визначається дидактичною метою, змістом, засобами, методами навчання.

Постійне удосконалення методики викладання дисциплін, передбачених навчальними планами коледжу, відповідно до Законів України "Про освіту", "Про фахову передвищу освіту" повинно супроводжуватися **педагогічним контролем** і, насамперед, проведенням **відкритих занять** та організацією взаємовідвідування.

Відкрите заняття – це одна з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності.

• **Відкриті заняття є:**

- – однією з основних форм методичної роботи коледжу та викладача, що має на меті вдосконалення методики проведення занять, **підвищення педагогічної майстерності, обміну досвідом роботи тощо;**
- – **компонентом атестації** педагогічних працівників при присвоєнні категорій та звань, що проводиться з метою активізації їх творчої професійної діяльності, стимулювання безперервної фахової та загальної освіти, якісної роботи, підвищення відповідальності за результати навчання і виховання;
- – є важливим методом у **системі контролю**, з метою встановлення відповідності змісту заняття вимогам робочого навчального плану, робочої програми, організаційно-методичних форм проведення заняття, встановлення ступеня підготовленості викладача до занять.

• **Відкрите заняття виконує ряд функцій, а саме:**

- **інформаційну** – з одного боку, з'являється інформація щодо рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача, з іншого, – щодо рівня підготовленості студентів групи;
- **діагностуючу** – виявляються провідні методи і прийоми, що застосовуються викладачем, їх відповідність цілям заняття, врахування специфіки аудиторії; встановлюються причини певних похибок у знаннях студентів;
- **стимулюючу** – стимулює подальше удосконалення професіоналізму викладача і навчальної діяльності студентів;
- **прогнозуючу** – дозволяє розповсюджувати передовий досвід, окреслювати шляхи зростання педагогічної майстерності викладача

• **Існують такі види відкритих занять:**

- **пробне** – відкрите заняття, що проводиться претендентом на посаду викладача для підтвердження своєї професійної придатності.
- Головним тут виступає такий критерій, як демонстрація потенційної спроможності роботи викладачем;
поточне – відкрите заняття, яке проводиться викладачем відповідно до графіку один раз на навчальний рік;

- **показове** – відкрите заняття, яке проводиться високодосвідченим викладачем з метою демонстрації передових методик викладання, використання новітніх освітніх технологій, в першу чергу, для молодих викладачів або ж для колег з інших навчальних закладів.

Показове заняття виступає як своєрідна школа передового досвіду, свого роду майстер-клас;

- **конкурсне** – відкрите заняття, що проводиться викладачем, який претендує на присвоєння звання, категорії або проходить конкурс на заміщення більш високої посади, порівняно із займаною.
- **При цьому слід мати на увазі, що заняття зараховується як відкрите лише за умови присутності на ньому не менш як 3 викладачі.**

В іншому випадку проведене заняття кваліфікується як взаємовідвідування.

• **Найбільш типовими помилками при проведенні практичних занять є:**

- Робота лише з тими студентами, які мають високі показники успішності.
- Низький рівень активності групи, відсутність співробітництва.
- Неврахування рівня підготовленості групи: занадто складні чи занадто легкі завдання.
- Намагання уникнути проблемних питань, що можуть виникати під час вирішення завдань.
- Відрив теорії від потреб практики.
- Диспропорція між індивідуальними і груповими завданнями.

• **Найбільш типовими помилками при проведенні лабораторних занять є:**

- Відсутність теоретичних знань студентів, у випадку коли зазвичай викладач не перевіряє знання програмового матеріалу, а організовує тільки експериментальну роботу на занятті.
- Самоусунення викладача від керівництва і організацією лабораторного заняття, хід заняття відпущений на самовплив.
- Пасивність студентів групи, коли реально експеримент виконує один чи кілька студентів, а решта є лише спостерігачами.

• КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ ВІДВІДАНОГО ЗАНЯТТЯ

- Будь-яке заняття (теоретичне, практичне, лабораторне, лекція, семінар) повинно представляти собою логічну, психологічну, організаційну, наукову, виховну та методичну єдність. Відповідно, компонентами заняття є:
- *організаційний* – це старання підготовка до заняття як викладача, так і студента, продуманий науково-методичний комплекс забезпечення, відбір форм і методів, раціональний розподіл часу та організація плідної роботи всієї групи й кожного студента окремо;
- *науковий* – це високий науковий рівень викладання, глибоке знання матеріалу, нових досягнень у своїй та суміжних з нею галузях знань, уміння ними розпорядитись;
- *логічний* – це послідовний, логічний зв'язок всіх етапів заняття як єдиного цілого;
- *психологічний* – викладач і студент виступають в ролі партнерів; на занятті панує атмосфера доброзичливості, емоційності, зацікавленості, відкриття чогось нового, що спонукало б студента до творчої активності, бажання приймати участь в обговоренні проблем, співпрацювати з викладачем;
- *методичний* – це методичне забезпечення різноманітних методів навчання і контролю, які відповідали б типу заняття та його цілям, сприяли б їх реалізації;
- *виховний* – при викладанні свого предмету, використовують не лише "технічний", а й гуманітарний потенціал кожної навчальної дисципліни, тобто орієнтація на студента, формування його пізнавальних інтересів і потреб.

- Той, хто відвідує відкрите заняття, повинен *оцінювати його* не за одним якимсь провідним критерієм, а розглядати його *у комплексі*, який складається з наступного:
- *Відповідність матеріалу* навчальним програмам і тематичним планам.
- *Теоретичний рівень знань викладача*. Глибоке знання теоретичних положень та його зв'язок з досягненнями науки сьогодення. Вільне володіння матеріалом. Взаємозв'язок матеріалу, що викладається, з іншими навчальними дисциплінами, його місце у загальній підготовці спеціаліста. Втілення принципу зв'язку теорії з практикою.

- *Методичний рівень викладача*. Педагогічна доцільність вибору методів навчання, використання прийомів, що забезпечують активізацію групи та окремої особистості, розвиток мислення студентів, їх інтерес до предмету. Здійснення диференційованого підходу до групи, до окремих категорій студентів. Вміння володіти аудиторією. Системність, послідовність, доступність та завершеність розгляду поставлених питань, переконливість і ефективність наведених фактів, прикладів, їх теоретичне узагальнення та висновки. Вміння ефективно застосовувати дидактичні матеріали, наочність, технічні засоби навчання. Повнота, глибина, міцність знань студентів по темі. Ступінь підготовленості їх до заняття. Правильність висновків і об'єктивність в оцінці знань.

- *Педагогічна майстерність викладача*.
- Ступінь психофізичної свободи, відсутність скутості. Відповідність міміки і жестів, пози, розташування у просторі.
- *Техніка мовлення*: постановка голосу, дикція, інтонація, паузи, темп і ритміка, варіювання гучністю, мовленнєве дихання.
- *Комунікативні здібності*, вміння встановлювати контакт з аудиторією і підтримувати її увагу протягом всього заняття.
- *Творчі здібності* викладача, вміння відійти від стандартних підходів та шаблонів. Навички імпровізації.
- Обрана статусна роль: дистанційований керівник, організатор, сторонній спостерігач, консультант тощо.

Позитивні моменти в організації викладачем навчальної діяльності студентів на занятті:

- організаційний момент проведений - чітко, організовано розподіл часу на занятті - раціональний ;
- пояснення – доступно, атмосфера на занятті - доброзичлива ;
- використовуються активні форми навчання: робота з підручниками, таблицями, текстами нормативно-правових актів ;
- на занятті, широко використовується роздатковий матеріал, міжпредметні зв'язки ;
- організація роботи викладача - продумана, раціональна, ефективна;

- знання матеріалу теми - добрі , знання новітніх досягнень, вміння ними розпоряджатися - добре ;
- простежується логічний зв'язок всіх етапів заняття ;
- методичне забезпечення заняття відповідає типу заняття, його цілям, сприяє їх реалізації ;
- на занятті застосовуються різноманітні методи навчання і контролю ;
- викладач використовує гуманітарний потенціал навчальної дисципліни, тобто є орієнтація на студента, як особистість, формування його пізнавальних інтересів і потреб ;

- готовність викладача та студентів до заняття - добра ;
- актуальність теми - висвітлена ;
- професійна спрямованість заняття - продумана, достатня, достатньо прикладів з професійної практичної діяльності ;
- наочність, ілюстрованість заняття - забезпечена ;
- викладач вміє реалізовувати основні дидактичні принципи: доступність, наочність, систематичність, послідовність.

Зауваження (недоліки), виявлені в організації та проведенні заняття :

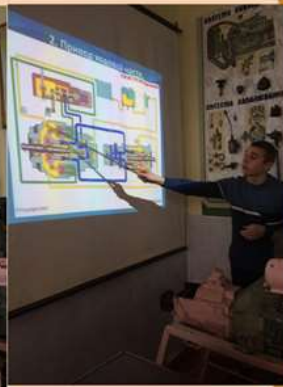
- викладач недостатньо володіє матеріалом заняття;
- план заняття не був запропонований ;
- викладач прикутий до конспекту;
- відсутня мотивація та актуальність теми;
- недостатньо володіє методами активізації пізнавальної діяльності студентів на занятті;
- студенти при викладенні матеріалу пасивні ;

- відсутні логічні акценти на важливих питаннях навчального матеріалу ;
- відсутність інноваційних форм навчання, бракує знань методики організації заняття;
- є прагнення лише передати знання, а не навчити студентів самостійно здобувати їх ;
- самостійна, дослідницька робота студентів майже не знаходить місця на занятті;
- немає особистісного підходу до процесу навчання та виховання ;
- заняття недостатньо забезпечене науково та методично;
- зміст навчання не пристосований до формування пізнавальних потреб студентів.

• **Рекомендації викладачеві при аналізі його заняття:**

- необхідно дотримуватись етапності заняття;
- необхідно дотримуватись розподілу часу на різних етапах заняття;
- більшу уваги приділяти мотивації та актуалізації теми заняття ;
- обов'язково використовувати наочність;
- в змісті лекції ставити акценти на основних питаннях теми;
- потрібно спонукати студентів до роздумів, вчити самостійно здобувати знання;
- необхідно пристосувати зміст навчання до потреб студента.

Викладач Ільченко В.Д. провів відкрите заняття-конференцію з дисципліни «Сільськогосподарські машини» на тему «Кукурудзозбиральні комбайни та приставки до зернозбиральних комбайнів».

Підсумкове заняття з навчальної практики «Рішення виробничих ситуаційних задач» в групі 41Г проведене викладачем Яворською Л.А. у вигляді інтелектуальних конкурсних завдань, де студенти вирішували не лише ситуаційні завдання, а й змагалися в ерудиції, показали теоретичні знання з земельного законодавства та можливості його застосування, визначили найкращих.

Викладач Павлик Н. Ф. провела відкрите засідання гуртка з поглибленим вивченням дисципліни «Організація та планування роботи підприємств» на тему: Бізнес-план в групі 41Т. Заняття вдало продумане викладачем, цікаве, має професійну спрямованість, сприяє формуванню пізнавальної активності студентів. Грамотно розроблені презентації та підібраний відеоматеріал створив атмосферу творчої співпраці викладача та студентів.

Викладач Бабушко С. В. провів відкрите заняття - лабораторну роботу на тему «Автомобілі-самоскиди» в групі Т1. Поєднання інструкційних карт та мультимедійних технологій, використання автомобілів САЗ-3507, КамАЗ-5511 і ЗИЛ-130 допомогло студентам ознайомитись з видами, характеристиками, типовими схемами автомобілів та причепів-самоскидів, успішно і своєчасно виконати роботу та оформити звіти. На занятті викладач особливу увагу приділяє розвитку пізнавальних можливостей, творчому та технічному мисленню студентів.

Куратор Окіпняк П.М. провів відкриту виховку годину на тему «Паління - проблема століття». Виховний захід спланований так, щоб діалог сприяв відвертості, розуміння проблеми, шляхів подолання шкідливої звички. Атмосфера, що створилася, була емоційною, але й доброзичливою, цілеспрямованою. Демонстрація презентації вносила візуальне сприйняття проблеми паління. Захід мав виховне спрямування на розуміння наслідків впливу паління не лише на здоров'я, але й на фінансові втрати.

Викладач Павлова Л.О. провела відкрите заняття-квест з дисципліни «Історія України». Заняття проведене з використанням інформаційних технологій навчання, що дало можливість активізувати розумову пізнавальну діяльність студентів, розвинути навички самостійної діяльності з розвитку логічного мислення. Робота в малих групах формувала комунікативні компетенції серед студентів та вміння досягати результату.

Викладач Гоч В.С. провела відкрите засідання гуртка на тему «Вода хто ти?» (навчальний проєкт). Викладач мотивувала тему засідання гуртка цікавим відеофільмом про воду, студенти підготували змістовні презентації і розповіді, дистанційно, використовуючи відеозв'язок, прийняли участь 2 студенти. Заняття проведено за інтерактивною проєктною, пошуковою технологією, пізнавальне і цікаве.

Викладач Сокирко О.М. провела відкрите заняття на тему «Організація самостійного навчання. Робота з книгою та конспектування» в групі 13Ас. Завдяки інтерактивним технологіям викладач провела в додатку Test Google тестовий контроль знань з наступним оцінюванням, продемонструвала з каналу Youtube відеоматеріали, лекцію супроводжувала демонстрацією презентації. Заняття було насиченим, цікавим та пізнавальним.

Викладач з навчальної практики «Рішення виробничих ситуаційних задач» в групі 41Г Матвієнко А.М. провів заняття-тренінг «Моя професія - землевпорядник». На заняття був запрошений випускник коледжу 2001 року Заєць С.П. – нині начальник відділу з питань земельних відносин Шполянської ОТГ, який розповів про професію і свій шлях до неї. Студенти вирішували виробничі ситуації і отримували схвалення, доповнення до відповідей Зайця С.П. Заняття було професійно спрямованим та приуроченим до Дня землевпорядника.

Викладач Карпенко А.О. використовуючи різні форми та методи, провів відкрите підсумкове заняття з навчальної практики «Технічний сервіс в АПК». Заняття дало можливість підтвердження формування професійної майстерності у студентів, підвищення ефективності у виконанні поставлених завдань, завдяки набуття практичних навиків.

Викладач Шеремет І.В. провела відкрите підсумкове заняття з навчальної практики «Організація вантажних автомобільних перевезень», заняття проведено з метою узагальнення практичних навичок здобутих під час проведення навчальної практики. Заняття було насиченим, цікавим, так як проведене з використанням інтерактивних технологій, технічних засобів навчання і демонструє набуті практичні навички студентів при вирішенні задач. Програмований тестовий контроль знань та демонстрація презентацій студентами, закріплюють теоретичний матеріал.

Викладач Небесний А.М. провів відкрите лабораторне заняття на тему «Вимірювання деталей за допомогою штангенінструментів». Заняття проведено з використанням мультимедійних, інформаційно-комунікаційних технологій та надання викладачем консультацій при роботі студентів з штангенінструментами. Аналізуючи допущені помилки при проведенні вимірів, викладач у співпраці з студентами знаходять шляхи їх виправлення, що є важливим у здобутті практичних навиків.

Викладач Бойко В.П. провів відкрите практичне заняття, лабораторну роботу на тему: «Дослідження розміру конденсатора та визначення його ємності» в групі 21А. Кожен студент забезпечений індивідуальним обладнанням та варіантом для проведення дослідів і виконання поставленого завдання. Відчувалася система в організації роботи з активізації розумової та пізнавальної діяльності студентів.

Викладач Окіпняк Г.Й. провела вікторину (заняття гуртка) з дисципліни «Іноземна мова» з студентами груп 21А, 22А. Заняття-вікторина було цікавим, насичене інтерактивними методами навчання, такими як рольові ігри, робота в парах, монологічне та діалогічне мовлення. Завдяки технічним засобам навчання демонструвалися завдання до кожного раунду вікторини і також критерії оцінювання. Переможців та учасників нагородили грамотами.

Викладачі Яворська Л.А., Окіпняк Г.Й. провели бінарне заняття-конференцію на тему «Апокаліпсис руками людини» зі студентами групи 31Г, 31Т. Студенти мали змогу ознайомитися із екологічними проблемами світу, шляхами їх подолання, намаганнями вирішення важливих завдань в припиненні екологічної кризи вченими та небайдужими жителями планети, як українською, так і англійською мовами. Завдяки мультимедійним технологіям заняття було цікавим, пізнавальним, сприяло формуванню екологічного виховання.

Викладач Сокирко С.О. провів відкритий конкурс професійної майстерності з навчальної практики «Вирішення виробничо-ситуаційних завдань» I тур – теоретичний, під час якого студенти продемонстрували презентації та протестувалися в програмі My test. Під час II туру конкурсу професійної майстерності Сокирко С.О. широко використав різноматні виробничі ситуаційні завдання. Добре технічно підготовлений конкурс дав можливість студентам продемонструвати як практичну так і теоретичну підготовку до професійної діяльності.

Викладач Потабенко Т.Л. провела конкурс професійної майстерності «Геодезична мозаїка». Заняття було цікавим, багатим на різномаття конкурсів. Команди на рівних виборювали перемогу, захоплюючись конкурсними завданнями. І журі і болільники також не були осторонь і намагалися долучитися до атмосфери змагання.

• Висновок:

- Відкрите заняття слід готувати, щоб:
- Показати рівень своєї професійної компетентності та педагогічної майстерності;
- Підтвердити кваліфікаційну категорію, педагогічне звання;
- Показати знання і вміння студентів, їх рівень підготовки.

